

2014. január

Jelenségnaptár

HOLDFÁZISOK

Január 1.	11:14 UT	újhold
Január 8.	03:39 UT	első negyed
Január 16.	04:52 UT	telehold
Január 24.	05:20 UT	utolsó negyed
Január 30.	21:38 UT	újhold

A bolygók láthatósága

Merkúr: Január közepétől kereshető az esti délnyugati ég alján. Láthatósága fokozatosan javul, a hónap végén már több mint másfél órával nyugszik a Nap után. 31-én legnagyobb keleti kitérésben van, 18,4°-ra a Naptól, 2014 egyik legjobb esti láthatóságát adva.

Vénusz: A hónap elején még kereshető az esti nyugati égen, 1-jén másfél órával nyugszik a Nap után. Láthatósága azonban gyorsan romlik, 11-én már alsó együttállásban van a Nappal. 14-én már újra kereshető napkelte előtt a keleti ég alján, ekkor háromnegyed órával kel központi csillagunk előtt. Láthatósága rohamosan javul, 31-én már közel két órával kel a Nap előtt. Fényessége $-4,4^m$ -ról $-4,3^m$ -ra csökken, majd hajnali láthatósága idején lassan $-4,7^m$ -ra nő, átmérője 60,1"-ről 63,2"-re nő, majd 51,4"-re csökken. Fázisa 0,04-ről 0,003-re csökken, majd 0,12-ra nő.

Mars: Előretartó mozgást végez a Virgo csillagképben. Éjfél után kel, a hajnali órákban látható a keleti égen. Fényessége $0,8^m$ -ról $0,3^m$ -ra, látszó átmérője 6,9"-ről 8,8"-re nő.

Jupiter: Hátráló mozgást végez Geminiben. 5-én szembenállásban van a Nappal. Egész éjszaka feltűnően látszik, magasan a téli égen. Fényessége $-2,6^m$, amely az oppozíció körüli napokban $-2,7^m$ -ig nő; átmérője 47".

Szaturnusz: Előretartó mozgást végez a Libra csillagképben. Kora hajnalban kel, alacsonyban látszik a hajnali délkeleti ég alján. Fényessége $0,6^m$, átmérője 16".

Úránusz: Az éjszaka első felében figyelhető meg a Pisces csillagképben. Éjfél előtt nyugszik.

Neptunusz: A hónap első felében még kereshető az esti szürkületben, a Vízöntő csillagképben.

Kaposvári Zoltán

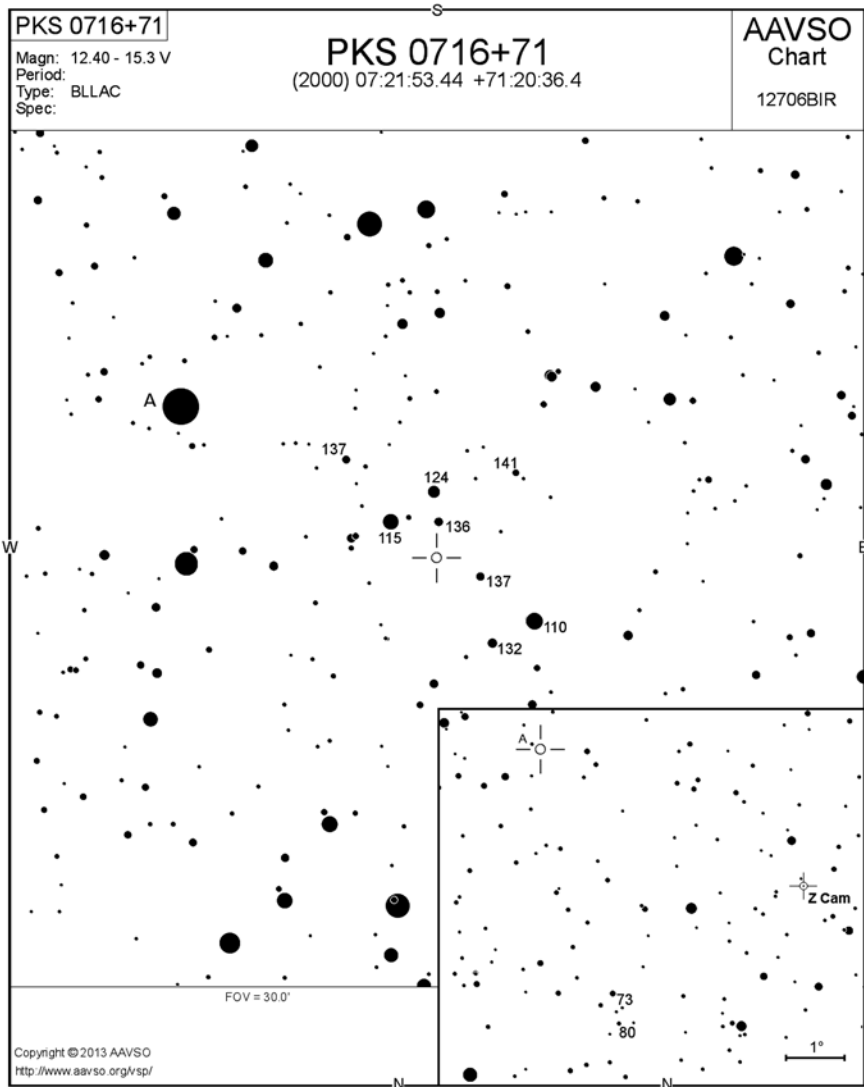
Az NGC 2775 galaxis a Rák csillagképben

A Rák csillagkép területe nem épp galaxisairól híres, gondoljunk csak az M44-re és az M67-re, amelyek nyílthalmazok. De most hagyjuk magunk mögött a Tejútrendszer, és utazzunk egészen az NGC 2775-höz. Ez a spirális, SA típusú galaxis sok vékony, porban gazdag spirálkarral rendelkezik, ezeket flokkulens spiráloknak nevezzük. A Cancer és a Hydra határán lévő csillagváros 55 millió fényévre található bolygónktól, és a Virgo-szuperhalmazhoz tartozik. 10 magnitúdós fényessége 4x3 ívperces felületen oszlik el, azaz relative magas felületi fényességel bír. Csillagszerű magját egy korongszerű régió veszi körbe, amely idős csillagokból áll. Ezt övezi egy porból álló gyűrű, majd a spirálkarok következnek. A magvidék és a spirálkarok határa nagyon élesen válik el, ez távcsőben is megfigyelhető. Bár magas felületi fényessége miatt – sötét égen – 7–8 cm-es távcsövekkel is megtalálható, részleteket, a fényes magvidéken kívül, nagy műszerekkel is nehezen figyelhetünk meg. Ha szerencsénk van, 30 cm körüli távcsövekkel már esetleg észlelhetjük a galaxis markánsabb porfoljtait.

Sánta Gábor

A hónap változója: PKS 0716+71 Cam

Az aktív galaxismagok felfedezésének „jubileumi éve” méltó lezárásaképpen ezúttal egy közepes távcsövekkel is nyomon követhető extragalaktikus változó térképét

tesszük közzé. A PKS 0716+71 jelű blazár a viszonylag jellegtelen Camelopardalis csillagképben fekszik, így kereséséhez a népszerű Z Camelopardalis változótól kiindulva foghatunk hozzá a legegyszerűbben.

Július–augusztusi számunkban részletesebben is beszámoltunk e nem mindennapi

objektumról (Túl a Tejútrendszer határain, Meteor 2013/7–8., 78. o.). Gyors, nagy amplitúdójú változásai, valamint kiszámíthatatlanul bekövetkező kitéréseinek detektálása végett akár hetente több alkalommal is érdemes észlelnünk.

Bagó Balázs

Üstökösök

December 18/19-én éjszaka az ISON és a Lovejoy üstökösök 9,2 fokra haladnak el egymás mellett a Herculesben, miközben kis szerencsével mindkét égitest szabad szemmel is látható lesz. Kedvező helyzetük miatt mind az esti, mind a hajnali égen látszani fognak, bár utóbbi jobb megfigyelési körülményeket kínál.

C/2012 S1 (ISON)

dátum	RA (2000)	D	E	m _v
12.12.	16 ^h 10,4 ^m	+07°33'	35°	4,6
12.15.	16 10,6	+14 40	43	4,8
12.18.	16 11,7	+22 47	51	5,0
12.21.	16 13,9	+32 01	61	5,2
12.24.	16 17,2	+42 14	71	5,4
12.27.	16 22,4	+53 02	81	5,6
12.30.	16 31,1	+63 49	90	5,8
01.02.	16 48,2	+73 56	99	6,2
01.05.	17 39,9	+82 46	106	6,5
01.08.	23 46,6	+87 01	111	6,9
01.11.	02 58,2	+81 42	115	7,2
01.14.	03 31,3	+76 19	117	7,6
01.17.	03 45,4	+71 44	118	7,9
01.20.	03 54,0	+67 51	119	8,3
01.23.	04 00,2	+64 34	118	8,6
01.26.	04 05,3	+61 47	117	8,9
01.29.	04 09,8	+59 23	116	9,2

C/2013 R1 (Lovejoy)

dátum	RA (2000)	D	E	m _v
12.12.	16 ^h 24,1 ^m	+32°18'	57°	4,5
12.15.	16 38,8	+30 11	55	4,6
12.18.	16 50,9	+28 11	53	4,7
12.21.	17 01,1	+26 19	52	4,9
12.24.	17 09,8	+24 32	50	5,0
12.27.	17 17,4	+22 52	49	5,2
12.30.	17 24,2	+21 17	48	5,3
01.02.	17 30,3	+19 46	47	5,5
01.05.	17 35,8	+18 19	46	5,7
01.08.	17 40,9	+16 56	46	6,0
01.11.	17 45,6	+15 37	45	6,2
01.14.	17 50,1	+14 22	45	6,5
01.17.	17 54,2	+13 10	45	6,7
01.20.	17 58,1	+12 01	45	7,0
01.23.	18 01,7	+10 55	46	7,2
01.26.	18 05,2	+09 53	46	7,5
01.29.	18 08,0	+08 53	47	7,7

Pest-budai csillagséta

Csillagászati-helyismereti sétára invitáljuk tagjainkat és a csillagászat iránt érdeklődőket december 27-én délután. Pest és Buda csillagászati emlékhelyeit járjuk végig, majd egy krisztinavárosi cukrászdában fejezzük be a „csillagsétát”.

Milyen csillagászati múltja van Budapestnek? Hol állnak a mai csillagvizsgálók, és hol álltak a régi idők csillagdái? Milyen csillagászati érdekességeket rejtenek a fővárosi lakóházak és középületek? Több mint két évszázad csillagászati emlékhelyeit járjuk végig. Ismert és kevésbé ismert helyszíneken keressük a csillagászat meglévő és eltűnt nyomait. Homlokzatokat fürkészhünk napórák és a csillagászati témájú díszek után, bekukkantunk rejtett udvarokba, melyek titkait csak kevesen ismerik. Megidézzük Zách János Ferenc, Tittel Pál, Kövesligethy Radó, Konkoly Thege Miklós, Hoser Viktor, Schenzl Guidó, Kulin György, Karinthy Frigyes, Kosztolányi Dezső és Tóth Árpád szellemét, és azt, milyen lehetett a Kaszárcsillag vagy az 1910-es fényes üstökös látványa a Bástyasétányról, amikor még alig volt fényszennyezés a fővárosban.

Találkozunk a Nemzeti Múzeum előtt, Arany János szobránál 14:00-kor. Kérjük, az érdeklődők az mcse@mcse.hu címen jelezzék részvételi szándékukat!

Mizser Attila